

Перевірте вивчене. Запитання та завдання спрямовані на перевірку результатів навчання. Перше завдання на розуміння, друге – на аналіз і застосування засвоєної інформації.

Рефлексія. Виконання завдання дасть змогу не лише вчителю, використовуючи рубрики, визначити рівень досягнення результатів навчання учнем, а й учням провести самоаналіз, зіставивши свої відповіді з теоретичним матеріалом тексту.

Інтеграція. Завдання цього блоку інтегрують географічну інформацію з інформацією інших предметів – фізики, хімії, математики, мови.

Це цікаво. Фактологічний матеріал розширює теоретичний матеріал підручника цікавою для учнів інформацією.

Подібний ракурс подання змісту предмета географії за класами забезпечує найбільшу ефективність навчального процесу.

Список використаних джерел

1. Алхасов О. К. Методика преподавания географии. Баку: Elm və təhsil, 2013. 365 с.
2. Сейфуллаева Н. С. Методика преподавания географии. Баку, 2011. 250 с.
3. Сейфуллаева Н., Имрани З., Шабанова Е. Учебник по географии для 11-х классов общеобразовательных заведений. Баку: Vakinəşr. 208 с.
4. URL: <https://www.kurikulum.az>

ІНТЕГРОВАНЕ ПОДАННЯ ЗНАНЬ ІЗ ГЕОГРАФІЇ ПІД ЧАС НАВЧАННЯ ІНОЗЕМНИХ МОВ

Я. К. Алхасов

a-yashar@rambler.ru

кафедра методики викладання іноземних мов Бакинського слов'янського університету, м. Баку

На сучасному етапі розвитку азербайджанського суспільства іноземні мови виступають важливим фактором у політичному, економічному та культурному житті країни, у залученні громадян Азербайджанської Республіки до багатств світової науки, літератури та культури. У зв'язку з цим в Азербайджані надається велике значення подальшому вдосконаленню всієї системи іншомовної освіти.

В останні 15 років в Азербайджані здійснюється перехід шкільного навчання російської мови на курикулярну модель, за якої основна увага спрямована на визначення та опис системи планованих результатів, сформульованих у вигляді мовленнєвих компетенцій. Курикулум – це багатоаспектний і концептуальний за своїм змістом документ, що охоплює весь курс навчання, визначає зміст і обсяг знань, умінь, навичок, що підлягають обов'язковому засвоєнню, а також зміст розділів і тем із розподілом їх за роками навчання, реалізація якого спрямована на досягнення певних результатів [2].

Суттєво важливим і якісно новим у курикулумі є те, що зміст навчання пропонується не як перелік тем, а у вигляді змістових ліній і стандартів.

У курикулярній моделі навчання іноземних мов зміст вирізняється гнучкістю, представлений у вигляді стандартів за змістовними лініями (аудіювання, говоріння, читання, письмо та мовні правила) і визначений на інтегративній основі.

У зв'язку з упровадженням курикулуму в систему освіти нашої республіки, інтеграція набуває іншого «статусу»: її розглядають як дидактичний принцип, який передбачає встановлення та систематизацію стандартних зв'язків між усіма компонентами змісту навчання з метою формування в учнів цілісного й неподільного способу світу та спрямування їх на розвиток і саморозвиток [2, с. 480].

Відомо, що інтеграційні процеси в освіті – явище досить складне, комплексне та багатостороннє за різновидами свого прояву.

У дидактичній літературі інтеграцію в навчальному процесі розглядають у зв'язку з психофізіологічним механізмом поетапного переходу представлених у матеріальній або матеріалізованій формі відомостей зовнішнього плану у внутрішній [4].

Стосовно навчання РКІ поняття «інтеграція» набуває кількох значень:

- створення в учня цілісного і системного уявлення про навколишній світ. Унаслідок такої інтеграції учень отримує ті мовні знання, які відображають пов'язаність окремих частин світу як системи, учень із перших кроків уявляє світ як єдине ціле, у якому всі елементи пов'язані (наприклад, міст як частина мови, іменник чоловічого роду, однини, називного відмінка, споруда через річку або яр, що з'єднує два береги, два міста, дві країни, два континенти).

- знаходження спільної платформи зближення знань із різних предметів. На стику вже наявних традиційних різнопредметних знань учні отримують дедалі нові уявлення про явища навколишнього світу, систематично доповнюючи їх і розширюючи (рухаючись у пізнанні по спіралі).

- як результат – розумовий і мовленнєвий розвиток учнів.

Інтеграція в навчанні РКІ характеризується діалектичним характером сучасного наукового стилю мислення. Для учнів спостереження досліджуваного об'єкта виступає не ізольованим елементом. Встановлення зв'язків між різними формами розумових процесів і предметною дією, забезпечує цілісність навчальної діяльності учнів, її системність. Наприклад, для учнів-азербайджанців слово «север» уже не тільки як загальноживаний неживий іменник чоловічого роду однини в називному відмінку, що має значення «одна з чотирьох сторін світу (сторін горизонту), протилежна півдню», «один із двох географічних полюсів (полярних точок)», а й є холодним місцем нашої планети, де розташовано Північний льодовитий океан і т. д.

Отже, інтегроване подання змісту навчання російської мови, здійснюване на внутрішньопредметному та міжпредметному рівнях, має на меті формування цілісного уявлення про явище і предмет, які вивчаються. Інтеграція як одна з важливих умов реалізації курикулуму передбачає укрупнення лінгводидактичної одиниці. Останнє згодом, у підручниках, виступає змістовними стандартами конкретних уроків.

Тому зміст навчання іноземних мов має бути визначений з урахуванням вищевказаних особливостей іноземних мов і містити як лінгвістичний, так і етнокультурознавчий компонент, що відображає, з одного боку, азербайджанознавство, з іншого – країнознавство, та представлений зразками художньої літератури, творів мистецтва, історичних фактів двох народів. Наприклад, вивчення кольорів можна пов'язати з розбором речення «Каждый охотник желает знать, где сидят фазаны», у якому початкові літери слів відповідають початковим буквам кольорів веселки (червоний, помаранчевий, жовтий, зелений, блакитний, синій, фіолетовий). Відповідність в азербайджанській мові (Qarı nənə saçlarını uyuub maraqla güzgüyə baxdı) може слугувати суттєвим закріпленням теми кольорів для азербайджанських учнів (qırmızı, narıncı, sarı, yaşıl, mavi, göy, bənövşəyi).

Подібні невеликі фольклорні тексти мають бути ширше представлені в підручниках, бо: а) кожний із них моделює конкретну мовленнєву ситуацію; б) уся його лексика стає активною; в) легко запам'ятовується та відтворюється в мовленні.

Нам здається, що яскравим проявом інтеграції при збагаченні лексичного запасу учнів іноземними словами може бути застосування такого важливого лінгводидактичного прийому, як коментування географічних термінів. Наприклад, слово «мост» (köprü) розглядається як неживий, загальний іменник чоловічого роду, що має лексичне значення «споруда, зведена над будь-якою перешкодою, наприклад, через водойму, яр, призначена для переходу, переїзду людей, транспорту».

Викладач, розширюючи уявлення учнів, зазначає, що міст на річці Дунай об'єднує два міста Буда і Пешт (Угорщина). У межах Будапешта є 15 мостів (11 автомобільних, 2 залізничних і 2 суміщених) через річку Дунай і його рукави. Далі викладач розповідає про те, що міст може об'єднати дві держави - Туреччину та Азербайджан. Міст, іменований «Ümid» («Надія») через річку Араз на азербайджансько-турецькому кордоні, яким проходить єдиний автошлях, що зв'язує Нахчиванську Автономну Республіку (ексклав Азербайджану) з братньою Туреччиною. Або ж інший приклад: Channel Tunnel, також іноді просто Eurotunnel) – двоколіїний залізничний тунель завдовжки близько 51 км, з яких 39 км проходять під протокою Ла-Манш. З'єднує континентальну Європу з Великою Британією залізничним сполученням.

Звернемося до іншого прикладу. Міст мучеників – перший висячий міст через Босфорську протоку, відкритий 29 жовтня 1973 року до 50-річчя встановлення Турецької Республіки. Міст був споруджений німецькою фірмою Хохтіф і англійською фірмою Клівленд Інжиніринг. Він з'єднує Європу та Азію в межах турецького міста Стамбул.

У 2024 році в Азербайджані відбудеться 29-та сесія Конференції сторін Рамкової конвенції ООН про зміну клімату – COP29. Рішення про це ухвалили на пленарному засіданні COP28, яке відбулося в Дубаї 11 грудня 2023 року. За словами Президента Азербайджану Ільхама Алієва, «Досі приймав безліч міжнародних заходів і гідно проводив їх. Однак COP29 не йде в жодне

порівняння із заходами, організованими досі. Протягом двох тижнів Баку стане центром світу і прийме близько 70-80 тисяч іноземних гостей».

Нагадуємо, що Рамкова конвенція ООН про зміну клімату – це угода, підписана на Саміті Землі в Ріо-де-Жанейро в червні 1992 року з метою запобігання небезпечному втручанню людини в кліматичну систему. Аббревіатура COP (Conference of Parties) означає «Конференція сторін».

Конференція сторін є вищим законодавчим органом, що контролює реалізацію Рамкової конвенції про зміну клімату. Сторонами Конвенції є 198 країн. Якщо у сторін немає іншого рішення, COP проводиться щорічно. Перший захід COP відбувся в березні 1995 року в Берліні, а її секретаріат розташований у Бонні.

Головування в COP переходить до однієї з країн п'яти регіонів ООН – Африки, Азії, Латинської Америки, Карибського басейну і Європи, зокрема Центральної, Східної та Західної, на основі ротації. У цих регіонах, у свою чергу, серед країн групи дотримується черговість головування. Рішення про головування Азербайджану в організації було ухвалено на основі одноголосної думки країн Східноєвропейської групи. До речі, поряд з Азербайджаном, свою кандидатуру на проведення COP29 висунули також Вірменія та Болгарія. У результаті прямих переговорів між Адміністрацією Президента Азербайджанської Республіки та Апаратом прем'єр-міністра Вірменії у спільній заяві, зробленій 7 грудня минулого року, було оголошено, що Вірменія зняла свою кандидатуру на користь Азербайджану. Після цього такий самий крок щодо своєї кандидатури зробила і Болгарія.

Проведення конференції COP29 можна вважати найважливішою подією 2024 року для Азербайджану і логічним продовженням стратегії переходу країни до «зеленої» економіки. Відповідно до цієї місії Розпорядженням Президента Азербайджанської Республіки Ільхама Алієва 2024 рік було оголошено в Азербайджані «Роком солідарності в ім'я зеленого світу».

«Азербайджан як нафтогазова країна проявить себе і в цій сфері, і кожен у світі ще раз побачить, що наш порядок денний пов'язаний із «зеленою» енергією. Створення «зелених» видів енергії та транспортування «зеленої» енергії на світові ринки наразі є пріоритетом нашої енергетичної політики», – наголосив Президент Ільхам Алієв на нараді, яка відбулася 15 грудня минулого року у зв'язку з проведенням у країні COP29. Після такої розлогої дидактичної преамбули викладач переходить до розкриття кольорів веселки – зелений, червоний, помаранчевий.

Кілька десятків років тому люди навіть і не замислювалися про те, якої колосальної шкоди вони завдають природі, спалюючи деревину, видобуваючи нафту, газ і вугілля. Але з розвитком технологій з'явилися нові джерела енергії, які не виробляють відходів! Така енергія називається «зеленою», бо не завдає шкоди нашій улюбленій матінці-природі. Зелена енергія – енергія з природних ресурсів, які є поновлюваними або невичерпними за людськими масштабами. Основний принцип використання відновлюваної енергії полягає в її вилученні з процесів, що постійно відбуваються в навколишньому середовищі, або поновлюваних органічних ресурсів і наданні для технічного застосування.

Поновлювану енергію отримують із природних ресурсів, як-от: сонячне світло, водні потоки, вітер, припливи та геотермальна теплота, що є поновлюваними (поповнюються природним шляхом), а також із біопалива: деревини, рослинної олії, етанолу.

Червона лінія або Червона межа, яку не можна «перетинати» – у політиці позначення межі терпіння однієї зі сторін – позиції, у разі порушення якої «безпека більше не гарантована». Зазвичай червону лінію відкрито повідомляють опонентам, щоб утримати його від вчинення незворотних дій. У техніці переговорів, однак, червоною лінією є граничні поступки, які можна зробити іншій стороні, не знецінюючи угоду – така червона межа, природно, зберігається в секреті.

Запроваджений у зв'язку з коронавірусом COVID-19 карантин на всій території Росії, України передбачав поділ усіх регіонів на чотири зони – «зелену», «жовту», «помаранчеву» і «червону», залежно від епідеміологічної ситуації в кожному окремо взятому. У кожній з епідеміологічних зон встановили різні карантинні обмеження. Найм'якші – у «зеленій» зоні, найжорсткіші заборони чекають на регіони «червоної» зони.

Успішна реалізація курикулуму з іноземних мов в азербайджанській школі багато в чому залежить від інтегрованої подачі лінгводидактичного матеріалу у вигляді подібних історико-географічних коментарів і вкраплень різнопредметних знань.

Список використаних джерел

1. Алхасов Я.К. Историко-этимологический комментарий в обучении иностранным языкам. *Преподавание иностранных языков*. Баку, 2008. № 1. С.40-48.
2. Предметные куррикулумы для I-IV классов общеобразовательной школы. Баку: Təhsil, 2008. С.71-88.
3. Талызина Н. Ф. Педагогическая психология: учеб. для студ. образовательных учрежд. ср. проф. образования. М.: АкадеміА, 2006. 288 с.
4. Что такое COP и что даст Азербайджану проведение COP29? URL: https://azertag.az/ru/xeber/chto_takoe_cop_i_chto_dast_azerbaidzhanu_provedenie_cop29-2875741

ПОНЯТТЯ «ГЕОГРАФІЧНА КОМПЕТЕНТНІСТЬ»

О. Б. Біляк

oksana.starosta17@gmail.com

Лімнянський ЗЗСО I-III ступенів імені Романа Мотичака Турківської міської ради Самбірського району Львівської області

За сучасними уявленнями педагогів формування компетентностей передбачає спрямування навчально-виховного процесу на здобуття результатів, якими є ієрархічно підпорядковані ключова, галузева та предметна компетентності.

Ключові компетентності конкретизуються на даних освітніх галузей та навчальних предметів для кожного ступеня навчання. Для визначення переліку ключових компетентностей використовуються основні цілі загальної освіти та структурного подання соціального досвіду й досвіду особистості, а також